

РОМАНСЬКІ, ГЕРМАНСЬКІ ТА ІНШІ МОВИ

Божко О.С.

аспірант,

Херсонський державний університет

Науковий керівник: Ніконова В.Г.

доктор філологічних наук, професор,

Київський національний університет

ВИКОРИСТАННЯ ТРОПЕІЧНИХ ЗАСОБІВ У ФОРМУВАННІ АТМОСФЕРИ «САСПЕНС»

Стилістика вивчає виразні засоби мови з точки зору використання їх у різних стилях мови, поліфункціональності, потенційних можливостей використання в якості стилістичного прийому. Асоціації емпіричної свідомості виражають складний світ історичного переломлення людського сприйняття та уявлень крізь досвід реального, матеріального та духовного життя народу. Тому розгортання процесу лінгвокреативного мислення приводить до ототожнення емоції з будь-яким конкретним, доступним спостереженню, явищем дійсності, прояви якого виступають у якості квазісимптомів емоції, представлених у тексті [4, с. 13].

На вербальному рівні тропи складаються з елементів знакового утворення виразних смислів, що виникають на основі операції трансформації, тотожності та контрасту, які поєднують елементи в образні структури внаслідок чого відбувається прирощення виразного смислу. Під тропами розуміється вживання одиниць у невластивих для них переносних значеннях з метою створення образності та виразності [1, с. 83].

Завдяки своєму смисловому навантаженню тропи утворюють своєрідну образну сітку, крізь яку сприймається світ, а також відтворюють певне суб'єктивне відношення до світу, що зумовлює як характер бачення світу, так і його відчуття [3, с. 367]. Вони є одним із найбільш ефективних шляхів викликання емоційного відгуку у читача та актуалізації у його свідомості усього запасу пов'язаних з відображеним денотатом асоціативних зв'язків. Виділення образів сучасної англійської художньої прози дозволяє відкрити способи та механізми осмислення національною спільнотою емоцій, які формують образну складову атмосфери «саспенс».

Всебічне та адекватне усвідомлення атмосфери «саспенс» передбачає її структурування з позицій «втіленого розуміння». Відповідна інтерпретація полягає у встановленні зв'язків подібності між спектром соматичної сенсорики страху та якісними й кількісними параметрами об'єктів живої та неживої природи. Порівняння виступає головною лінгвокогнітивною операцією у процесі аналогового осмислення дійсності, розкриваючи механізми концептуалізації її людською свідомістю.

Мовне відображення атмосфери «саспенс» здійснюється через сполучення номінантів з лексикою, природно застосовуваною для опису різноманітних «неемоційних» онтологічних сфер дійсності». Образна інтерпретація атмосфери «саспенс» у сучасній англійській художній літературі жанру «хоррор» інтенсивно здійснюється за допомогою залучення механізму метафори. Якщо порівняння обмежує значення постійної ознаки порівнюваної сутності, формуючи ілюзорну подібність, то

метафора, втрачаючи зв'язок *like* «подібно», надає іманентної характеристики суб'єкту образу. Редукування порівняння веде до того, що метафора вносить корективи в інтерпретацію тієї властивості, що слугує основою порівняння: знімаються всі обмеження й створюється ширше семантичне поле асоціації [5, с. 68].

Письменники використовують метафору, тому що вона допомагає розкрити внутрішню природу якогось явища, предмета, часто будучи вираженням індивідуально-авторського бачення світу. Адже метафорично насичена мова, що має високу ступінь художньої інформативності, не допускає автоматичного сприйняття тексту, змушуючи працювати читачку уяву. В ряду стилістичних прийомів метафора відрізняється особливою експресивністю, оскільки володіє необмеженими можливостями в зближенні, нерідко – в несподіваному уподібненні самих різних предметів і явищ, по суті по-новому осмислюючи предмет [6, с. 120], наприклад: *I realized with fresh horror that new doors of perception were opening up inside. New? Not so. Old doors of perception. The perception of a child who has not yet learned to protect itself by developing the tunnel vision that keeps out ninety percent of the universe* [11]; *Karras shivered as the massive, terrifying voice boomed crackling off the walls of the room* [8]. *The eyes gleamed fiercely, unblinking and a yellowish saliva dribbled down from a corner of her mouth to her chin. Then her lips stretched taut into a feral grin, into bow-mouthed mockery* [8].

Наступним із основних шляхів пізнання та структурування атмосфери «саспенс» виявляється у дії тропеїчного механізму епітету. У сучасному мовознавстві під епітетом розуміють експресивно-образне або емотивно-оцінне означення, яке відмічає суттєву для певного контексту рису об'єкта номінації з метою конкретизування уявлення про нього. Епітети відносяться до найбільш компактних компаративних тропів у тому сенсі, що виражаються порівняно невеликими синтаксичними структурами. На відміну від логічно-предметної інформації про денотат, епітет є емотивно забарвленим, виступаючи засобом вираження суб'єктивно-оцінного ставлення до об'єкту пізнання [2, с. 88], експлікуючи основні складові атмосфери «саспенс».

Письменники часто використовують епітети для більшої емоційності мовлення, індивідуального опису, створення особливого стану та для нагнітання атмосфери. Епітети є потужним засобом у руках письменника для створення необхідного емоційного фону розповіді: вони розраховані на певну реакцію читача та відносяться до найбільш компактних компаративних тропів у тому сенсі, що виражаються порівняно невеликими синтаксичними структурами, наприклад: *his hard-headed Yankee manner; totally unconscious cruelty; the laughter of the damned; the thin and acrid stench of the mist; ululating howl; superficially amused; serene sureness; pinkish color of burned flesh, «bulbous eyes; that crazy cunt* [11]. *The real heavy horrors* Dick said [9]. *Staring fixedly at the astronaut, she intoned in a lifeless voice* [8].

Когнітивний процес осмислення людським індивідумом фрагментів зовнішнього та внутрішнього світу, зокрема емоційного стану напруги, з формальної та смислової точок зору найбільш помітно виявляється в тропеїчній природі порівняння, в якому найбільш яскраво та повно позначена сутність переносу значення. Порівняння ж використовують для вираження оцінки, емоційного пояснення, індивідуального опису, для створення асоціативного образу [6, с. 121], наприклад: *His mouth was dry, his eyes like hot marbles, his heart trip hammering in his chest* – [10] *Its lidless eyes, fringed by hideously ridiculous black lashes, were not so much innocent, as blankly stupid, idiotic, a mask of death that aped*

cheaply a pretence of life, where life could never be [7]. *The Regan-thing hissed at him, mad eyes gleaming, head gently undulating like a cobra's* [8].

Таким чином, у сучасній англомовній художній прозі порівняння, метафора, епітет та порівняння виступають найбільш продуктивними тропеїчними способами адекватного усвідомлення ціннісно-образної складової атмосфери «саспенс». Зазначені тропи формують та визначають її структуру, яка базується на асоціативно-образних конотаціях як результатоаналогового зіставлення різних поняттєвих сфер людської свідомості.

Список використаних джерел:

1. Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка (стилистика декодирования) / И. В. Арнольд. – М.: Просвещение. 1990. – 300 с.
2. Арутюнова Н. Д. Предложение и его смысл. Логико-семантические проблемы / Н. Д. Арутюнова. – М.: Наука. 1974. – 383 с.
3. Бранде М. П. Стилистика текста: Теоретический курс / М. П. Бранде. – М.: Прогресс-Традиция. ИНФРА-М, 2004. – 416 с.
4. Маслова В. А. Лингвокультурология / В. Маслова. – М.: Издательский центр «Академия», 2001. – 208 с.
5. Опарина Е. О. Концептуальная метафора // Е. О. Опарина. Метафора в языке и тексте. – М.: Наука, 1988. – С. 65–78.
6. Филимонова О. Е. Язык эмоций в английском тексте (когнитивный и коммуникативный аспекты). – СПб.: Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2001. – 259 с.
7. Blackwood A. The Doll [Електронний ресурс] / A. Blackwood. – Режим доступу: <http://algemonblackwood.org/>
8. Blatty W. P. The Exorcist [Електронний ресурс] / W. P. Blatty. – Режим доступу: https://vk.com/doc16932426_147310007?hash=3a86285560cd618b5
9. King S. The Apt Pupil [Електронний ресурс] / S. King. – Режим доступу: <http://artefact.cns.ru/library/>
10. King S. Shinning [Електронний ресурс] / S. King. – Режим доступу: <https://discount-associates.com/wp-content/uploads/2015/03/The-Shining.pdf>
11. King S. The Mist [Електронний ресурс] / S. King. – Режим доступу: http://royallib.com/book/King_Stephen/The_Mist.html